

Проблеми використання досвіду бібліотечно-інформаційної діяльності США в Україні

За ініціативою Інформаційної служби США в Україні та Української бібліотечної асоціації восени 1997 р. відбувся круглий стіл «Входження в світовий інформаційний простір: проблеми використання досвіду бібліотечно-інформаційної діяльності США в Україні» (ведуча – президент УБА к.пед.н. В.Пашкова). Учасники засідання – бібліотечні працівники з різних міст України, викладачі, аспіранти, які протягом останніх років навчалися в США або відвідували Штати, беручи участь у програмах, що їх спонсорують Інформаційне агентство США (USIA), Міжнародна рада наукових досліджень та обмінів (IREX), Міжнародний фонд «Відродження» (МФВ) та ін., група, яка три тижні перебувала в країні за програмою професійних обмінів USIA, вивчаючи організацію роботи американських бібліотек і типів (від національних до публічних у невеликих провінціях).

На засідання були запрошені українські учасники конференцій Американської бібліотечної асоціації (Майамі, 1995; Нью-Йорк, 1996; Сан-Франциско, 1997), щорічної конференції в Іллінойському університеті, присвяченої співпраці України й США.

Директор Полтавської ОУНБ В.Загорсько поінформував про бібліотечний менеджмент, проблеми книгообміну. Заступник директора НБУВ, к.п.н. А.Бровкін висвітлив широке коло проблем бібліотечної справи, пропонуючи активніше використовувати досвід Бібліотеки Конгресу щодо створення каталогів, розробки предметних рубрик.

О.Волохін (Кіровоградська ОУНБ), Тетяна Ярошенко (Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія», НБ НУКМА) спінилися на аспектах автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів, створенні електронних каталогів, застосуванні Internet, вибору інформаційно-пошукових мов (ІПМ) та програмного забезпечення, електронних системах захисту фондів; Антоніна Дуцник (Книж-

кова палата України) – на необхідності термінової розробки україномовного варіанта ІПМ та єдиного рубрикатора українською мовою; Ірина Цвіркун (НБ Львівського державного університету ім.І.Франка, НБ ЛДУ), Олена Савкіна (НБ НУКМА) розповіли про вражаюче високу культуру спілкування між бібліотекарем та читачами в США; Людмила Ярема (Центральна бібліотека, м.Стрий, Львівська обл.) поділилася досвідом власної установи з організації рекламних послуг, та радістю щодо віднайденої коштів на передплату періодики.

Директор Тернопільської обласної бібліотеки для юнацтва М.Хмурич підкреслила, що в українських та американських спеціалістів однакові завдання й цілі в організації роботи з молоддю.

Жваву дискусію викликали виступи Тетяни Добенко (КДУКМ), Ірини Левченко (НБ ЛДУ), Наталі Ясько (бібліотека Американського Дому в Києві), Ірини Саєнко (ДІБ України) щодо викладання бібліотечних дисциплін у нашій державі. Доповідачі пропонували теми нових посібників і називали американські підручники, які, на їхню думку, належить перекласти й видати в Україні.

Про особливості бібліографічної роботи в бібліотеках США розповіли викладачі к.п.н. Віра Загуменна (КДУКМ) та Ярослава Сошинська (Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут»), головний бібліограф НПБ України Валентина Кононенко. У США їх вразила атмосфера поваги до бібліотек і бібліотекарів, хоча був період, коли й там культурно-освітні установи перебували в такому ж занедбаному стані, як нині в Україні. Але бібліотеки змогли довести, що саме в них суспільство одержує доступ до інформації, до знань, необхідних для його розвитку.

На засіданні виступили представники USIA, IREX, МФВ, тих установ, які сприяють розвитку бібліотечної справи в Україні.

Йшлося, зокрема, про умови відкритих конкурсів для участі в програмах обміну науковцями (Regional Scholar Exchange Program) і «Сучасні проблеми» USIA.

Усіх бажаючих було запрошено взяти участь у конкурсі на здобуття стипендій ім.Фулбайта для проведення наукових досліджень або читання лекцій в університетах США. Цій програмі вже понад 50 років. За сім років у ній спробували свої сили близько 90 українських науковців. У 1998/99 акад. рр.

нашим ученим буде надано щонайменше 15 стипендій. Серед пріоритетних тем було визнано організацію бібліотечно-інформаційної освіти.

Особливий інтерес у присутніх викликало повідомлення про запропоновані IREX спеціальні проекти в галузі бібліотечногознавства та інформації. Кожен з учасників круглого столу отримав пакет документів, де висвітлюються мета цих програм, умови участі в них, вимоги щодо оформлення необхідних паперів (бажаючи брати участь у міжнародних програмах можуть ознайомитися з умовами, інструкціями щодо оформлення документів у залі бібліотечногознавства НПБ).

Дана Ашер запропонувала активніше впливати на політику й законотворчу діяльність владних структур України, безпосередньо звертаючися через депутатів у кожному окрузі до Верховної Ради. Можливо, хоч це примусить владу повернутися обличчям до проблем книгозбірень.

Начальник відділу бібліотек Міністерства культури і мистецтв України Тетяна Прокошева окреслила основні напрями державної політики в галузі бібліотечної справи.

Учасники круглого столу висловили подяку Американському Дому в Києві, його директору Віктору Китастому, Валентині Пашковій, Ользі Кречотень за своєчасність організації, створення невимушеної ділової атмосфери, яка панувала під час роботи.

*Валентина Кононенко,
головний бібліограф НПБ України*

Євразійський міст до НБУВ

У НБУВ відбулася зустріч керівника бюро Шиллерівського інституту (Дюссельдорф, Німеччина) пана Карла-Міхала Вітта з представниками бібліотечної громадськості столиці України – Києва.

Шиллерівський інститут було засновано 1974 р. в Німеччині і США для підтримки культурних зв'язків між цими

країнами. Встановилися тісні контакти. Досліджується музика, поезія, вживаються заходи для їх поширення. Як установа гуманітарного спрямування, інститут прагне до «естетичного виховання людства», що було своєрідним кредо видатного німецького поета, професора Ієнського університету Ф.Шиллера (1759–1805). Таке виховання неможливе без розвитку бібліотек.

Німецька громадськість, за словами нашого гостя, дискутує: чим є тепер сучасна книгозбірня – центром культури чи центром інформації? Більшість схиляється до другого.

Комунікаційне суспільство є метою цивілізованої держави, підкреслив промовець. Але культура ніколи не перебувала в такій глибокій кризі. Учні закінчують школи неграмотними, бо держава заощаджує на бібліотеках. Студенти протестують, оскільки університетські книгозбірні зовсім не мають коштів на передплату нової фахової літератури, спеціальних журналів, де висвітлюються досягнення науки, а без цього неможлива підготовка висококваліфікованих кадрів.

Нерідко, розповідає п. К.-М.Вітт, семінарські групи переповнені й сягають 20–30 осіб. Не вистачає не тільки книжок, а й викладачів.

Земля прямує до епохи інформації. І дехто з політиків, не розуміючи такої концепції, огульно каже, нам не потрібні книжки, нам потрібні лише комп'ютери.

Для американців, скажімо, звичне явище, коли поряд з банком будується в'язниця. В Європі (що, відчувається, ближче промовцю), спостерігається інша картина: церква, театр, ратуша, бібліотека. «Тепер частіше, – зітхає Вітт, – дискотека». Але він вірить, що знову настане час бібліотек. Причини занепаду він вбачає в тому, що учнів та студентів не вчать логічно мислити, підручники подають готові результати, переповнені вторинною інформацією.

Зазначимо, що п.Вітт, судячи з його способу мислення, людина широко ерудована в галузі гуманітарних дисциплін, особливо добре розуміється на філософії, літературі. І це дає йому змогу орієнтуватися в загальних проблемах людства.

Він вважає, що цивілізація стоїть на порозі нового ренесансу. Настанню цього часу сприятиме перетворення бібліотек на осередки, де панує культура, а не тільки одержується інформація. А вона теж має бути повнокровнішою. Скажімо, викликає занепокоєння погіршення стану з перекладом літератури. К.-М.Вітт

описав невтішну ситуацію: сьогодні Німеччина має спотворену думку про Україну, по суті нічого не знає про її історію, її видатних діячів і мислителів, науку, культуру, літературу. Дехто ще може назвати найвідоміших росіян: Солоньова, Флоренського, Менделєєва... Про українських учених, філософів навіряд чи навіть ерудовані зможуть підтримати розмову. І не тому, що Україною ніхто не цікавиться, просто немає потрібної літератури в жодній бібліотеці. Але наш гість вірить, що віднайдуться сили для подолання критичної ситуації.

Пан К.-М.Вітт замислюється над тим, як здійснити переворот у свідомості пересічної людини, звернути її до пізнавальної літератури. Він намалював присутнім дуже знайому всім печальну картину негативних змін на ринку книжкової продукції. Сьогодні в Німеччині, виявляється, продаються книги в основному езотеричного, культового, містичного, язичницького напрямів (аналогічна ситуація і в Україні). Класика не випускається (як же це нам знайомо!), не читається (тут додамо: у нас ті, хто читав би, не мають коштів на придбання), не має попиту (теж відомо...), вкривається пилюкою в бібліотеках (у нас хоч цього немає).

Отже, ми набагато більше схожі один з одним, ніж це уявляємо. Але краще б ця схожість була в іншому.

Пригадується енциклопедична довідка про Дюссельдорф. Це – одне з найбільших економічних та культурних міст Німеччини, де функціонують інститути, академії, музеї, є консерваторія, оперний театр. А згадки про бібліотеки нема. Але, зауважує п.Вітт, в ХХІ ст. Німеччина будуватиме нові міста, тоді постануть і нові бібліотеки. Тим часом Шиллерівський інститут пропонує створити *Євразійський міст*, який міг би здійснювати великі інфраструктурні проекти. Його представники доклавуть усіх зусиль, щоб залучити уряд США до проблем розв'язання духовної кризи.

– Євразійський міст, – вважає п.Вітт, – позитивно вплине і на становище в Україні. – Не тільки українським, а й усім бібліотекам світу потрібні інвестиції. І ми хочемо переконати в цьому сучасних політиків. Якщо вони не проведуть потрібних реформ, ми обиратимемо інших.

Із запитаннями до гостя звернулися В.Матусевич, В.Омельчук, М.Омельченко, Т.Павлуша, Н.Солонська, А.Бровкін, Н.Стрішенець.

Завершуючи зустріч, генеральний

директор НБУВ, академік НАН України О.Онищенко підкреслив виховну роль бібліотек, підтримав ідею концепції бібліотеки майбутнього і висловив сподівання щодо подальшої співпраці з Шиллерівським інститутом, який надає НБУВ деяку літературу. Розв'язанню проблеми виходу з духовної кризи сприяв би, на думку проф.О.Онищенко, меморандум Шиллерівського інституту до керівників усіх держав, що піднесло б бібліотечну справу на якісно новий щабель.

Герої Шиллера відстоювали засади самовідданого служіння людству. Ці принципи поборюють і бібліотеки і тому співпраця на такому благодатному підґрунті повинна дати свої плоди.

Наталія Орач

Гончарська книгозбірня інформує

Державний музей-заповідник українського гончарства в Опішному – унікальний науково-дослідний і культурний центр дослідження та популяризації українського гончарства. Це, власне, «філософська школа з книгозбірнею», спеціалізована бібліотека, де знаходиться найбільша в республіці збірка літератури з проблем українського та світового гончарства. Фонди нашої бібліотеки дедалі зростають, змінюється її структура. Маємо науковий, навчальний і масовий сектори. Зі створенням Дитячої школи-колегіуму, що є структурним підрозділом музею-заповідника, навчальний сектор отримав нові посібники. Масовий (колишня дитяча й доросла школи містечка) – змогу поповнити свої фонди літературою художньою та спеціалізованою з проблем гончарства. Об'єднання бібліотек не лише розширило поле діяльності закладу, а й надало більшу можливість постійним читачам користуватися книжковими масивами. Книгозбірня оформила багатоаспектну передплату періодичних видань на 1998 р.: література з проблем виховання, культури, освіти, науки, мистецтва, сус-